

ZAJÍMAVÁ HISTORIE MARIÁNSKÉHO OBRAZU NA KOPEČKU

Poutníci již dávno nenavštěvují zázračný léčivý pramen na Kopečku v Třeboni. Mnozí ani nevědí, že tam vytéká ze země poblíž Pergoly. Větším lákadlem je posezení u grilu a dobrého moku. Poustevníka dnes již připomíná jen dřevěná socha. Poutní místo u sv. Víta bylo častým cílem procházek nejen v 17. a 18. století, ale jak pro treboňské obyvatele, tak i letní lázeňské hosty zejména v 19. století. Spojovali tak léčebné slatiné koupele v lázních, založených v roce 1883 Václavem Huckem, s procházkou krásnou krajinou a popíjením léčivého sirno-železitého pramene. Procházkou mohli pokračovat lesem až k rybníku Rožmberk.

S těmito procházkami je spojena i historie mariánského obrazu na dubu u rybníka Zadní Kouty za Pergolou směrem k lesu. Obraz Panny Marie sem dala Berta Hucková v roce 1886. Její otec Václav Hucek byl nejen zakladatelem treboňských lázní, učitelem na chlapecké škole, členem spolku

Pěslav a Beseda, ale také kronikářem, který skoro denně zapisoval události v Třeboni, na zdejších školách i ve vlastní rodině. K datu 24. dubna 1887 píše: *toho dne jsem byl s rodinou k večeru u obrázku P. Marie za sv. Vítem, který tam na památku dala moje Berta. Později, dne 15. května 1887, zapsal: bylo velmi krásně, byl jsem s rodinou u obrázku Panny Marie, který tam moje dceruška Berta roku 1886 sama zavěsila a pak ostatní věci upravit nechala. Toho dne sobě nepomyslela, ubohá, že v krátké době se sama na věčnost odebere. PM Oroduj za ni!*

Tehdy netušil nikdo z rodiny, že Berta již 12. července nečekaně zemře ve svých 29 letech. V sobotu 25. června si začala stěžovat na bolest hlavy. Pro slabost a velkou teplotu již v neděli nešla ani do kostela a zůstala ležet. Zánět mozkových blan měl velmi rychlý průběh. Nepomohlo pouštění žilou, ani zábaly do studených obkladů. Při vysokých teplotách blouznila. Přes veške-

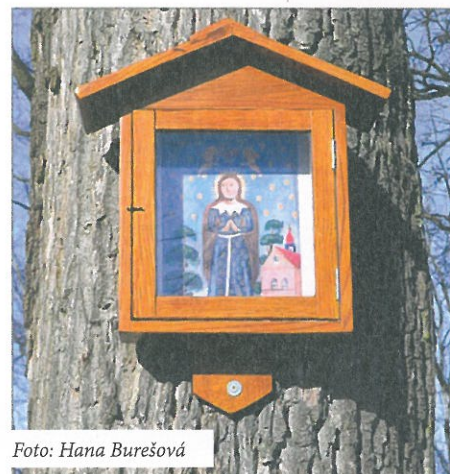

Foto: Hana Burešová

rou péči matky, milosrdných sester i snoubence její tělo bylo stále slabší. Nepomohl ani doušek červeného vína malaga. Dne 12. července 1887 v osm hodin večer v Pánu zesnula tak tichounce, jako kdyby usnula, popisuje otec v kronice. Berta Hucková měla velmi slavný pohřeb. Na hřbitov sv. Alžběty ji šlo vyprovodit celé město. Dívky vyložily hrob bílými květy a sbor Pěslav zazpíval krásnou píseň. Rodiče dceru přežili o celých dvacet pět let. Útěchou jim byly procházky ke sv. Vítu, kam pravidelně chodívali k mariánskému obrazu vzpomínat.

Berta Hucková byla v Třeboni velmi oblíbená. Věnovala se dobročinným akcím. Byla vzdělaná emancipovaná dívka. Chodila do zdejší klášterní školy, otec dohlížel také na její hudební vzdělání. Zpívala v Pěslavu, hrála velmi dobře na housle v kvartetu se svým otcem, ale také na klavír doprovázela ve zdejších divadle při různých vystoupeních hostující umělce. Sama si zahrála s místními ochotníky hlavní roli Majolény. Byla vlastenka, navíc uměla dobře nejen německy, ale vyučovala také francouzštinu. Největší zásluhu měla ovšem na vzniku zdejších lázní. S rodiči navštěvovala nejen západočeské lázně, ale i lázně v Sasku a nedaleko Vídně. Huckovi si také oblíbili lázně v Lochotíně nedaleko Plzně. Právě tam se Berta inspirovala jednou stavbou, podle níž nakreslila první návrh lázeňské budovy u Zlaté stoky v Třeboni.

Letos na jaře město Třeboň nechalo zhotovit repliku původní skříně na mariánský obraz ve zdejších technických službách. Obraz se do dnešních dnů nedochoval. Jako náhrada byla použita kopie starého obrazu Panny Marie. Matka Boží je tam vyobrazena lidovým umělcem před Hradeckou branou v pozadí se starou bání farního kostela sv. Jiljí. Originál můžete vidět ve zdejším muzeu na náměstí.

Michal Morawetz

Jiřina Psíková

POTÍŽE S URČENÍM NÁRODNOSTI PŘI SČÍTÁNÍCH LIDU NA VITORAZSKU

Letos proběhne další z pravidelných sčítání lidu. K údajům, které se dlouhodobě v těchto sčítáních vyplňují, patří dotaz na národnost. Odpověď na tuto zdánlivě jednoduchou otázku rozhodovala v první polovině minulého století doslova o životě a smrti lidí na Vitorazsku.

Dnes rozumíme pod pojmem národnost příslušnost člověka ke společenství, které je formováno povědomím o společné historii, kultuře a obývaném území. Národnost si člověk může svobodně zvolit a dokonce ji během života i měnit. Před druhou světovou válkou tomu tak ještě nebylo a při pohledu na historické statistiky se proto musíme vždy ptát, co bylo pod touto kategorií chápáno.

Se zavedením pravidelných sčítání obyvatelstva se ve sčítacích arších zjišťovala takzvaná obcovací řeč, tedy jeden z osmi nabízených jazyků, který občané používali v běžném styku. Rakousko-uherské úřady získávaly tuto informaci při sčítáních v letech 1880, 1890, 1900 i 1910 a chtěly pomocí ní zjistit, kterým jazykem nejlépe komunikovat v daných oblastech. Čeští i němečtí nacionalisté však dotaz vnímali jako pokus o zjištění národnostního složení jednotlivých oblastí monarchie, vykládali si ho jako snahu státu o potírání národnostních menšin a docházelo kvůli tomu k politickým třenicím.

Při prvním československém sčítání v roce 1921 byla národnost definovaná pouze podle mateřského jazyka. Lidé na Vitorazsku běžně užívali svou specifickou češtinu a dolnorakouský dialekt němčiny. Je tedy zřejmé, že určení jejich příslušnosti k etniku podle jednoho vybraného jazyka bylo značně zavádějící. Při výběru národnosti bývali často odkázáni na pomoc sčítacích komisařů. Antonín Kalbáč z Národní jednoty pošumavské v roce 1919 uváděl jako příklad situaci ze sčítání v dnešních Dvorech nad Lužnicí: „Přišel-li občan na obecní úřad, spustila na něho hubatá dcera starostova: „Tak kam se dáš, dáš se k Čechům nebo k Rakousům? Dělej, jak chceš, všichni se dávají k Rakušánům“. Lidé se po tomto sugestivním úvodu prý raději zapisovali jako Němci. Podobnou zkušenost ličil ve stejné době i Antonín Bašta: [Německý sčítací komisař] píše do archů, co chce, a náš člověk ve svém neuvědomění myslí, že když bydlí v Rakousích, musí přiznati německou řeč. Národnost byla pro většinu obyvatel vitorazského venkova novou kategorií, kterou sami nepotřebovali. Při sčítáních se tak titíž lidé objevovali jednou jako Němci, podruhé jako Češi. I přes národnostní nevyhraněnost mělo vyplnění kolonky o národnosti pro mnohé tragické důsledky.